

A HAZAI ÖNKÉNTES TÁRSULÁSOK TAGSÁGÁNAK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTA EGY ORSZÁGOS REPRESENTATÍV FELMÉRÉS ALAPJÁN

Susánszky Éva
Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi
Intézet

Felmérések

- Hungarostudy 2002, 2006
 - A vizsgálatok fő célkitűzése a felnőtt magyar lakosság testi-lelki egészségének, az egészségüggyel és az öngondoskodással kapcsolatos beállítódásának, valamint a pszichoszociális rizikófaktorok alakulásának monitorozása, az időbeli változások nyomon követése volt.
 - A kutatások emellett kitértek a társas támogatásban szerepet játszó kapcsolati hálózat és a különböző civil szerveződésekben való lakossági részvétel feltérképezésére is.

Puskás-Vajda Zs., Susánszky É., Kopp M.

A hazai önkéntes társulások tagságának szociodemográfiai és pszichés jellemzői, valamint a társulások dinamikájának elemzése egy országos reprezentatív felmérés alapján.

Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 2009. 10 (2): 119-137.

Hungarostudy 2006

- 4834 személy adatait értékeltük
- Ebből önkéntes társulás tagja 506 személy (10,5%)

**Különbözik-e az önkéntes
társulások tagsága a
lakosság többi részétől?**

Szocio-demográfiai megközelítés

- Férfi többlet (55,5% vs 39,5%)
- A középkorosztály (35-64 év) nagyobb arányban van képviselve (57% vs 50%)
- Jelentősen alacsonyabb a munkanélküliek aránya (3% vs 6%)
- Iskolázottabbak
 - felsőfokú végzettségűek aránya nagyobb (27% vs 13%)
 - 8 általánossal rendelkezők aránya kisebb (13% vs 29%)
- Országos viszonylatban anyagi helyzetüket jobbnak tartják. Átlagosnak vagy annál jobbnak minősítette helyzetét a tagok közel háromnegyede (73%), míg a nem tagoknak csak 65%-a.
- Vallásukat rendszeresen egyházukban gyakorlók aránya magasabb (18% vs 11%)

**Különbözik-e az önkéntes
társulások tagsága a lakosság
többi részétől?**

*Személyiség, életcélok,
megbirkózási stratégiák*

Cloninger-féle Temperamentum és Karakter Kérdőív (TCI)

- **Személyiség jellemzők vizsgálata**
 - Temperamentum jellemző: az emocionális ingerekre adott automatikus válaszok összessége, amely az alapvető emocionális válaszmintázatokat, szokásokat és hangulatot határozza meg
 - *Újdonságkeresés*: felfedezés izgalma, impulzivitás, az extravagancia és a rendezetlenség
 - Karakter jellemző: a szándékot, az attitűdöket, célokat befolyásolja.
 - *Az önirányítottság*: a környezet és nevelés által meghatározott személyiségdimenzió, részei a felelősség, a célra irányultság, a leleményesség, az önelfogadás és a személyes tulajdonságok belátása.

- Az önkéntes társulások tagjaira nagyobb mértékben jellemző az **önirányítottság**, amely a környezet és nevelés által meghatározott személyiségdimenzió. Részei a felelősség, a célra irányultság, a leleményesség, az önfogadás és a személyes tulajdonságok belátása.

Aspirációs Index

- belső értékek (intrinzik célok)
 - Pl. közösség iránti elkötelezettség, tartalmas emberi kapcsolatok, személyes növekedés
- külső motivációk (extrinzik célok) vizsgálata
 - Pl. gazdagság, hírnév

- Intrinzik célok dominanciája
 - A fejlődési és kapcsolati célok fontosabbak számukra
 - Fejlődjek és új dolgokat tanuljak
 - Érezzem, hogy vannak emberek, akik szeretnek, és viszont szeretem őket
 - Munkámmal is hozzájáruljak, hogy a világ jobb legyen
 - Ismerjem és elfogadjam valódi önmagam
 - Mély, tartós kapcsolataim legyenek
 - Segítsek másoknak jobbat tenni az életüket
 - Fizikailag egészséges életstílust folytassak

Ways of Coping (WCQ) kérdőív

- **Megküzdési stratégiák:**
 - kognitív, pszichológiai, illetve magatartási minták, amelyeket az emberek egy stresszteli élethelyzet nehézségeinek leküzdésére, csökkentésére vagy elviselésére alkalmaznak.
- **Tranzakcionista felfogás:**
 - a környezeti követelmények, és hatások jelentőségét hangsúlyozza. A környezet és az egyén közötti dinamikus kölcsönhatás eredménye az az aktuális megküzdési magatartásforma, amely az egyén-környezet tranzakciót a nehezített (stresszes) alkalmazkodási feltételek esetén jellemzi.
- **Típusai:**
 - problémamegoldó, a stressz-szituáció megváltoztatására irányul
 - érzelemcentrikus, a stresszhelyzet érzelmi következményeinek befolyásolására
 - segítségkérő és
 - hárító az egyén törekvése az, hogy figyelmen kívül hagyja a stresszforrást.

- Megküzdési stratégiájukban nagyobb súllyal vannak jelen a ***problémák rendezésére, megoldására*** irányuló módszerek.
 - „Engedtem, vagy egyezkedtem, hogy valami jó is származzon a dologból.”
 - „Egy általam nagyra tartott baráttól vagy rokontól kértem tanácsot.”

**Különbözik-e az önkéntes
társulások tagsága a
lakosság többi részétől?**

*Egészségmagatartás, életminőség,
egészségi állapot*

Egészségmagatartás

- *Tápláltság*
 - Nagyobb a **túlsúlyosok** aránya (63% vs 57%)
- *Rendszeres testmozgás*
 - A **heti rendszerességgel mozgók** aránya lényegesen magasabb (39% vs 23%)
- *Alkoholizálás*
 - Nincs különbség (függőségre utaló magatartás 2-4%-uknál fordult elő)
- *Dohányzás*
 - A **dohányzók aránya alacsonyabb** (20% vs 30%)

Életminőség és egészségi állapot

- „Egészsében véve mostanában mennyire elégedett az életével?”
 - (10 fokú skála: 1=teljesen elégedetlen, 10=teljesen elégedett)
- „Egészsében véve mennyire tartja boldognak saját magát?”
 - (10 fokú skála: 1=teljesen boldogtalan, 10=teljesen boldog)
- **Életminőség**
 - WHO Wellbeing kérdőív (WBI5)
- **Általános egészségi állapot önbecslése**
- **Pszichés kondíció**
 - Beck Depresszió Kérdőív (BDI9)
- **Pszichoszomatikus tünetek (PHQ14)**
- **Kezelés betegség miatt (19 betegség)**

Életminőség, elégedettség

- Életminőségüket (WBI5) nagyobb arányban (74% vs 68%) értékelik kedvezőnek.
- Boldogabbnak és életükkel elégedettebbeknek tartják magukat.
- Szociális támogatottságuk percepciója magasabb (a lehetséges 8 féle támogatottságból közel hatot éreznek megvalósulni).

Egészségi állapot

- Egészségi állapotuk önbecslése nem tér el többiekétől (nem tagok), az átlagosnál valamivel jobbnak értékelik állapotukat.
- A súlyos kategóriába sorolható depressziósok aránya jóval alatta marad az országos értéknek (6% vs 11%).

Elmúlt évben kezelték

- Légzőszervi betegséggel (16% vs 10%)
- Gyomor, bélrendszeri (24% vs 21%)
- Daganatos betegség (6% vs 15%)

Tünetek, panaszok

PHQ14

Az elmúlt hónap során előfordult-e :

- **Jelentős különbségek**
 - **kar, láb vagy ízületi fájdalom (56% vs 48%)**
 - **erős vagy szapora szívdobogás (28% vs 24%)**
 - **fájdalom vagy problémák a szexuális együttlét során (5% vs 2%)**
 - **székrekedés, híg vagy túl gyakori széklet (18% vs 13%)**
 - **hányinger, puffadás, bélgázok, emésztési problémák (24% vs 19%)**
 - **fáradtság, energiahiány (58% vs 49%)**
 - **alvással kapcsolatos problémák (35% vs 31%)**

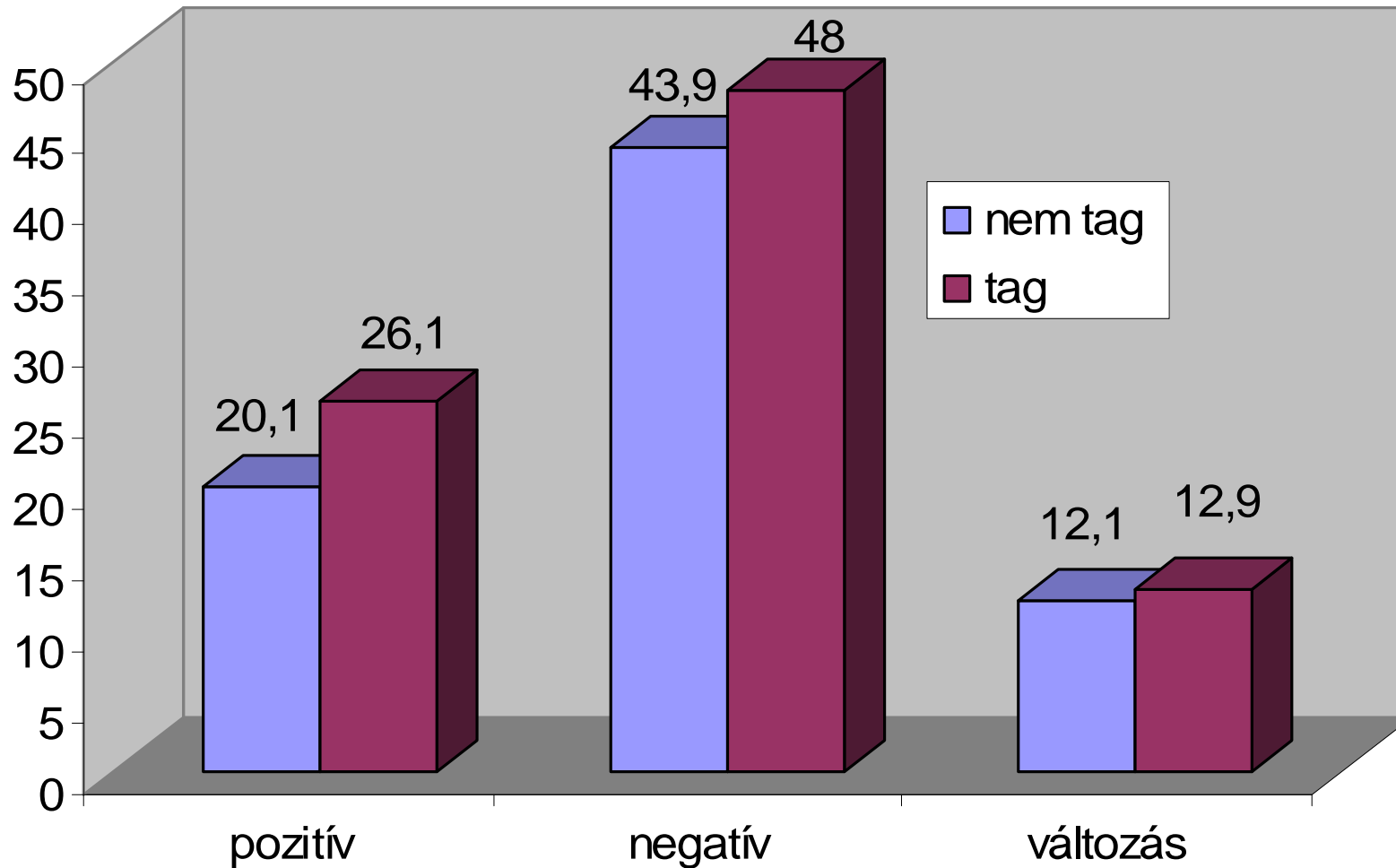
A szomatizáció lehetséges magyarázata

Az életvitel megszokott menetét befolyásoló pozitív és negatív életesemények, illetve az egyén életében bekövetkezett jelentős változások hatással vannak a személy fizikai és pszichés állapotára.

Életesemények előfordulása

<i>Életesemény</i>	<i>Nem tagok (%)</i>	<i>Tagok (%)</i>
Házastárs/élettárs súlyos betegsége	4,6	6,6
Közeli barát halása	11,5	19,5
Munkahelyi, üzleti, vállalkozói gondok	5,7	9,0
Nagy dolgot ért el	7,8	12,4
Anyagi helyzete javult	9,8	14,3
Politikai nézetében változás történt	2,2	3,8

Összesített életesemények előfordulása típusonként

A kutatás eredménye

- a tagok személyiség és magatartásbeli jellemzőinek feltárása
- a civil szervezetekben való részvétel életminőség növelő hatását igen, de egészségvédő hatását nem tudtuk egyértelműen bizonyítani a pszichoszomatikus tünetek gyakoribb előfordulása miatt